

Zadnji čas se je v Ljubljani osnovalo še posebno društvo imenovano »Samopomoč krščanske socijalne organizacije.« Ujde bodo plačevali majhne svote ali v to svrhu, da dobijo vajo na stare toliko znesek, da so oskrbljeni ali pa v to svrhu, da zapuščajo otrokom gotove dot.; sčasoma misli društvo zavarovanje razširati tudi na slučaj bolezni, pogreba in na pdpiranje udov in sirot.

Vsa navedena društva in tudi druga, ki jih nismo imenovali, združena so zopet v veliko društvo, takozvano »Gospodarsko zvezo,« h kateri sme pristopiti vsako gospodarsko društvo na Slovenskem, torej tudi izven Kranjskega in katera društva in zadruge, ki so v njo stopile, vodi in nadzoruje. »Gospodarska zveza« je razdeljena v odseke: trgovinski itd., pri katerih razna društva izredno, kar jim treba znati, ki pa tudi pomagajo, kadar se kje misli društvo osnovati. Sedež ima zveza v Ljubljani, načelnik ji je dr. Ivan Sušteršič.

Tudi na Primorskem je gospodarstveno gibanje v najboljsem tiru; imenujejo le »Trgovsko-obrtno registrirano zadruge v Gorici,« kateri je prva in glavna naloga, podpirati trgovski in obrtni stan v Gorici. Deluje od 1. decembra 1897. in je 1. okt. t. l. štela 904 člene in 1659 deležev v znesku 348.850, torej četrta milijona gold. Slovenske prodajalnice in obrti, ki so se na novo odprli tekom zadnjega leta, so dokaz, da je zadruge svoje naloge vršila uspešno.

Kaj pa se stori, izvzemši posojilnice, v gospodarstvu narodnega gospodarstva pri nas na Slovenskem? Letošnji jesen se je osnovalo »Kletarsko društvo v Ormoži,« že delj časa imamo gospodarsko zadruge v Žalcu in mekarnico v Št. Juriju ob Taboru; to pa je tudi vse, kar imamo pokazati. Kakor da bi gospodarske organizacije pri nas ne bilo treba! Zganimo se vendar ter posnemajmo marljive brate na Kranjskem. Saj zadruge osnovati ni Bog si vedi kaj. Da se organizuje, treba je v občini le jednega moža, ki ima v glavi zdrave pameti, v srcu pa prave ljubezni do ljudstva, tiste ljubezni, ki se dela in truda ne boji. Ta mož se nekega dne pelja na Kranjsko, da si tam tako zadruge, recimo dobrepoljsko, ogleda (Dobrepolje sedma železnična postaja od Ljubljane proti Kočevju), pride domu, razjasni ustroj zadruge svojim sočlanom, utruje za njo mnenje, stopi v dogovor z »Gospodarsko zvezo,« poprosi pri oblasti, da ta pravila potrdi, in zadruge se lahko začne sestavljati. V prvi vrsti je naših izobraženih mož dolžnost, da ljudstvu, ki si ne ve pomagati, priskočijo v pomoč. Brez gospodarskih združ se ne bomo rešili.

»Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi,
A delo in trud ti ne bode blagoslovi!«

Bodite Slovencem pravični!

(Govor dr. poslanca Jož. Žičkarja, dne 10. nov. 1898.)

»Visoka zbornica! Imel sem čast, predložiti visoki hiši prošnjo katoliškega političnega društva za kozjanski okraj na Štajarskem, naj se vpele; jezikovna enakopravnost Slovencev pri političnih, sodnijskih postnih in finančnih okrasnjah, kakor sploh v vsem javnem življenju po pokrajinah, koder prebivajo Slovenci, osobito pa v imenovanem okraju. Ta zahteva Slovencev je sama ob sebi razumevna, kajti jezikovna enakopravnost bi se v pravni državi, kakoršna bi imela biti Avstrija, ne smela kratiti nobenemu narodu. Toda visoka zbornica, kaj se nam dogaja? Slovenskemu narodu se kratijo še vedno po prav mnogih krajih popolnoma njegove naravne pravice. Tu se nahajajo v sredi slovenskega ljudstva krajina sodišča, notarijati, davkarski uradi itd., od katerih ni mogoče na nobeden način dobiti slovenskega pisma, dasiravno nam to pravico zagotavlja § 19 temeljnega državnega zakona. Zda, ob koncu 19. stoletja, morajo Slovenci za te svoje pravice še vedno prositi, in sicer skoraj v vseh slučajih brez uspešno.

Danes leži, kakor sem že omenil, zopet taka prošnja pred nami. Dovolujem si prositi, visoka zbornica naj dovoli, da se taista zavoljo svoje važnosti doslovno ponatisne v stenografičnem zapisniku današnje seje. Želim pa tudi, da dotični odsek, kateremu se bo izročila ta prošnja prav kmalu stopi pred to visoko hišo s sporočilom, ki bo nas razveselilo.

Predsednik dr. Fuchs vpraša zbornico, ali dovoli, da se prošnja dobesedno ponatisne v stenografičnem zapisniku; temu je zbornica pritrdila.

Prošnja se glasi (v stenografičnem zapisniku je ponatis ena v slovenskem jeziku): Visoki državni zbor! Shod »katoliško-političnega društva za kozjanski okraj,« vršee se v Podčetrtru dne 4. septembra 1898, brojce okoli 700 mož, je enoglasno izrekel prepričanje, da je nujna potreba uvesti pri vseh uradih na slovenski zemlji, zlasti še na Spodnjem Štajarskem, enakopravnost slovenskega jezika ter nastavljeni v vseh dotičnih uradih slovenske množice uradnikov. To resolucijo si usojajo predložiti v najblagohotnejše uvaževanje, zlasti pri o. kr. davkarji, sodnji, notarijatu v Kozjem ter pri vseh poštah koz-

janskega okraja udano podpisani odbor »Katoliško političnega društva za kozjanski okraj.« V Kozjem, dne 5. septembra 1898. (Sledijo podpisi.)

Državni zbor.

Na Dunaju, 16. novembra.

Zatožba proti grofu Badenju.

V sredo 16. novembra se je nadaljevala razprava o zatožbi proti Badenju. Govoril je socijalni demokrat Berner in žid Menger. Ob pol 3. uri hoče predsednik dr. Ferjančič, kakor se je ta navada že vdomečila, obravnavo pretrgati ter nasvetuje, naj se razpravlja o nujnih predlogih. Levičarji so zapazili, da so klopi na desni strani zbornice prazne, ter se začeli z vso močjo ustavljati predsednikovemu predlogu. V takih slučajih mora predsednik povprašati zbornico, ali dovoli, da se ravna po nasvetu predsednikovega. Predsednik reče, naj isti poslanci vstanejo, ki so za to, da obravnava o zatožbi preneha in se začne razpravljati o nujnih predlogih. Zajedno razposlje zapisnikarje, naj preštejejo poslance, ki stopijo, in one, ki so obsedeli. Med šestjem pa predsednik v enomer kliče z električnim zvončkom poslance v hišo. In res, poslanci nemške katoliške stranke, ki so imeli med obravnavo svojo klubovo sejo ter v zbornici niso bili navzoči ob začetku štetja, prihajajo v zbornico v polnem številu ter stopijo, kakor drugi desničarji. Predsednik naznani, da je bilo za njegov predlog 154 poslancev proti njemu 152. Tu pa je nastal po zbornici nepisani vrišč in trušč na strani levičarjev. Oglašujejo se k besedi mnogi levičarski poslanci rekoč, da je krivično, da so se šteli tudi oni poslanci, osobito katoliške ljudske stranke, ki so prihajali v zbornico še le med štetjem. Toda pomagalo ni nič. Predsednik izjavlja še enkrat, da je pravilno ravnal in da se je po večini glasov vsprejel njegov predlog. Razvidi pa se iz tega, kako silno potrebno je, da so v zbornici navzoči vsi poslanci. V jutrajšnji seji dne 17. nov. še le se bo torej glasovalo o tem, se-li dené na zatožno klop biva minister Badeni ali ne, radi tega, ker je lani policaje poklical v zbornico.

Dunaj, 17. novembra.

Odgovor na Žičkarjevo interpelacijo.

Začetkom današnje seje je odgovarjal ministerski predsednik na interpelacijo poslanca Žičkarja, Berkša, Gregoreca in Robiča zaradi samonemskih razglasov v Celju in Mariboru:

5. Zbor najvišjih svetovalcev.

Kmalu po Tidikovem pogrebu se zbere v veliki dvorani cesarske palače zbor najvišjih svetovalcev, ki so imeli oblast, od ranjkega cesarja določenega naslednika potrditi ali pa mu potrjenje odreči. Katerega je potrdil ta zbor, on je bil potem anamski cesar.

Ko se vai posedejo, se prepriča prvi minister, ki je bil predsednik, če so vsi navzoči. Na to vpraša najstarejšega svetovalca, če je zbor pravilno zbran, bodo njegovi sklepi popolnoma veljavni. Starček se počasi vzdigne in pravi:

»Svetovalci so polnoštevilno in pravilno zbrani, in kar sklene zbor, ima postavno veljavo. Le tisti bode cesar v Anamu, komur bomo danes priznali krono.« In vsi navdušeno pritrdijo.

Na to nadaljuje predsednik: »Prvo vprašanje, ki je morate rešiti, je to le: Rajni Tidik si je določil za naslednika princa Dikdika, svojega stričnika. Ali pritrdite tudi vi temu, da Dikdik zasede prestol? Le iz najtežnejših vzrokov smemo drugače ravnati po anamskih postavah. In zdaj se prepričajte, če imate kakke vzroke proti Dikdiku. Eden vzrok vam moram jaz povedati. Francoski poslanec nam preti z vojsko, ako povzdignemo Dikdika na prestol, ker je Dikdik javno pokazal sovraštvo do Francozov in se pri

Tidikovem pogrebu silno divje obnašal proti kristijanom in in fracoskemu poslanecu.

Svetovalci se pri tem iznenadeni zganajo.

»Na drugi strani pa,« pravi predsednik, »se kitajska vlada l rani francoskega prijatelja na anamskem presolu in tudi preti z vojsko. In najbrž bi v tem slučaju črnopravniki v zvezi z našimi mandarini napravili upor in domačo vojsko zoper vsakega vladarja, ki bi bil prijatelj Francozov. Kakega mnenja ste torej vi? Filin, Vi kot starosta nas morate podučiti.

Filin vstane in reče: »Pač mnogo let že služim svoji domovini. Poslušajte torej moje besede, če vam tudi ne dopadejo. Jaz rečem: Dikdik naj ne bode cesar v Anamu. On niti sam sebe ne zna vladati; kako bi naj druge vladal? Izvolite Hijehphoja za cesarja, ker že njegov ime pomeni »sloga in mir.«

Grozen hrup nastane po teh besedah med zborovalci in slisijo se klici: »Podkupljen je! Filin je na skrivnem kristijan! Izdajalec je!« Le s težavo napravi predsednik zopet mir in starček nadaljuje:

»Jaz nikakor nisem podkupljen izdajalec. Pač pa sedijo med mojimi nasprotniki ljudje, ki so vzeli kitajske denarje in so v zvezi s črnopravniki, ki ropajo po naši domovini. Jaz dobro vem, da biva v našem mestu

sedaj tudi Sifo, poglavar teh kitajskih roparjev. Tudi kristijan nisem, dasiravno moram reči, da kristijanov nimam za izdajalce. Jaz sem preiskal njihovo vero in njih vera je sveta. Posebno pa se mi je prikupilo življenje in smrt kristijanov. Seveda se navadno reče: krščanska vera je tuja, zato jo moramo iztebiti. Jaz pa pravim: tudi Konfucijeva vera je tuja, ker je prišla iz Kitajskega, in vendar jo smemo spoznavati vsi naši učenjaki. In vera v Budo, katere se drži večina ljudstva, je tudi prišla iz tujine, iz Indije. Ako hočete torej dosledno ravnati in vsako tujo vero zatreti, tedaj morate razven krščanstva zatreti tudi Konfucijevo in budistično vero ter zopet upeljati staro anamsko vero v duhove. Potem bomo videli, ali bodo pristali Bude in Konfucija tako srčno trpeli smrt, kakor med kristijani majhni otroci! Preganjanje kristijanov je zakrivilo vse nesreče v Anamu. Pripustimo tudi krščanstvo kakor druge vere in imeli bomo mir v državi. Kitajci se nas ne bodo upali napasti, ako imamo Francoze za seboj. Francozi so že pred sto leti rešili cesarja Gjalunga iz rok upornikov in nas bodo tudi oteli iz rok črnopravnikov, teh nesramnih roparjev, ki so nam jih poslali Kitajci v deželo. Držimo torej pogodbe, ki smo jih sklenili s Francozi ter bodimo pravični tudi kristijanom in Anam